

DERMATOLOGIE IN DE KUNST

Piebaldisme in beeld

J. Toonstra¹, M.B. Crijns²¹ Dermatoloog, Amersfoort² Dermatoloog, Huid- en Melanoomcentrum, Antoni van Leeuwenhoek, Amsterdam

Correspondentieadres:

Johan Toonstra

E-mail: johan.toonstra@gmail.com

Mary Sabina werd geboren op 12 oktober 1736 uit twee neger-slaven Martiniano en Patrona op de plantage Maruna, in het bezit van Jezuiten in de stad Cartagena in Colombia, Zuid-Amerika. Zij wordt als jong kind afgebeeld in een open landschap met een witte lendendoek en met fraai gekleurde armbanden en halsketting (figuur 1 en 2). Op haar linkerhand houdt ze een papegaai.

Figuur 1. Eén van de afbeeldingen van Mary Sabina. Veel litho's met haar afbeelding waren wijd verspreid in Europa in de achttiende eeuw.

Het schilderij waarvan de maker niet bekend is, stamt uit ongeveer 1744 en werd veroverd door een Franse kaper in 1746 toen het onderweg was van Amerika naar Engeland. Het kwam vermoedelijk terecht in de collectie van een Franse natuurhistoricus. Daarna is de geschiedenis van het schilderij lange tijd onbekend. Het werd later in 1868 in Londen gekocht door Sir Erasmus Wilson en aan het Royal College of Surgeons geschonken waar het nog steeds hangt. Een kopie is aanwezig in de collectie van de Colonial Williamsburg Foundation in de VS.

José Gumilla was als priester belast met de zorg voor zieken op de plantage en toen Mary Sabina ongeveer zes maanden oud was zag hij haar en sprak met de moeder over haar merkwaardig uiterlijk. Patrona weet het aan het feit dat zij een schoothondje met witte en zwarte kleuren had gehad toen ze zwanger was. Anderen hielden vast aan het idee dat Mary Sabina het product was van een relatie van een blanke met een negerin. Het idee dat bijna twee eeuwen stand hield was de vermenging van een slaaf met een albino.

Mary Sabina is hier afgebeeld met piebaldisme. Dit is een autosomaal dominante aandoening van de melanocytenproliferatie en migratie door mutaties in het KIT-proto-oncogen en SNAI2-gen waardoor huidgebieden een gebrek aan pigmentatie hebben. Een witte voorhoofdslok is zeer kenmerkend voor dit ziektebeeld met daarnaast vlekkerige depigmentatie, vaak in een symmetrisch patroon, elders op het lichaam waarbinnen weer gehyperpigmenteerde maculae. Personen met dit ziektebeeld werden wel beschouwd als 'luipaard' of 'zebramensen' en aan het publiek getoond, vooral in circussen in de achttiende en negentiende eeuw. Men dacht in deze tijd

Figuur 2. Achttiende-eeuws schilderij van Mary Sabina, ca 1744. Olieverf, 75 x 62 cm, niet gesigneerd. Nu aanwezig in het Royal College of Surgeons, Londen.

Figuur 3. Voorstudie voor het schilderij van Gabriel Grün (zie figuur 4 en voorkant tijdschrift).

dat een donkere huid een product van een inferieur stadium van de natuurlijke ontwikkeling was en dat albino's en mensen met piebaldisme afwijkingen van de norm waren.¹

Piebaldisme kan ook een kenmerk zijn van andere aandoeningen zoals het syndroom van Waardenburg waarbij doofheid voorkomt. De in Argentinië geboren schilder Gabriel Grün (1978) heeft Mary Sabina opnieuw geschilderd in 2013 op een sublieme wijze (figuur 3, 4 en voorzijde van dit tijdschrift). Het oorspronkelijke vlekkenpatroon is gedetailleerd overgenomen. Nu afgebeeld als een volwassen vrouw, opnieuw in een open landschap met een vergelijkbare armband alleen om de rechterpols en de papegaai nu in haar rechterhand. Nieuw is de aanwezigheid van een slang op de grond. Op de vraag aan de kunstenaar waarom hij haar op het schilderij op deze manier heeft afgebeeld geeft de schilder zelf het volgende antwoord: "I needed to avert the figure's gaze, needed her to be doing something, in contrast with the frontal pose of the original girl, who confronts, or exhibits,

Figuur 4. Imaginair portret van Mary Sabina door Gabriel Grün, 2013. Olieverf 132 x 160 cm. Particulier bezit, Duitsland.

I didn't want that 'ready for examination' look. So I wanted it to be a scene you stumbled upon, she was going about her business. Then of course the motive of the serpent under the rock, the hidden, is maybe more meaningful, it may point to the underlying reality, sort of genotype under phenotype, or the quirks of information that literally lie beneath the skin and precisely give that skin its distinctive appearance. This I'd thought later, but I'm the same person, so the reasons why it fits the theme for me must be the same 'subconscious' reasons why I chose it. The snake of course is also piebald, it was delicious to paint that patterned scales!"

LITERATUUR

1. Huang A, Glick SA. Piebaldism in history- "The Zebra People". *JAMA Dermatology* 2016;152:1261.